ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ЦЕНТР ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ

ЗАТВЕРДЖЕНО
Вченою радою ДВНЗ
«Ужгородський національний університет»
Протокол № 11 від 22 грудня 2022 р.
Голова Вченої ради, ректор

проф. Володимир СМОЛАНКА

Програма
підвищення кваліфікації учителів-дефектологів (логопеди, олігофренопедагоги, тифлопедагоги, сурдопедагоги) (30 годин)

Ужгород - 2022

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Загальні положення

Програма підвищення кваліфікації учителів учителів-дефектологів (логопеди, олігофренопедагоги, тифлопедагоги, сурдопедагоги) з урахуванням принципів цілісності, системності, технологічності та варіативності, подана у взаємозв'язку цільового, змістового, технологічного та контрольно-аналітичного компонентів відповідно до державної політики в галузі спеціальної та інклюзивної освіти, стратегій підвищення якості освіти дітей з ООП.

Актуальність розроблення типової програми підвищення кваліфікації учителів-дефектологів (далі – Програма) полягає в необхідності забезпечення достатньої кількості кваліфікованих фахівців спеціальної освіти, які володіють загальними і професійними компетентностями для роботи з дітьми з ООП в інклюзивному освітньому середовищі, партнерської взаємодії з учасниками освітнього процесу, участі в організації безпечного та здорового освітнього середовища, підтримки учнів з особливими освітніми потребами відповідно до сучасного розуміння інклюзивної освіти.

Програма підвищення кваліфікації вчителя-дефектолога розроблена на виконання ст. 18 та ст. 59 Закону України «Про освіту», Порядку підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України №800 від 21 серпня 2019 р., та на основі:

- Закону України «Про освіту»;
- Закону України «Про повну загальну середню освіту»;
- Національної доктрини розвитку освіти;
- Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року;
- Постанови Кабінету Міністрів України від 21.08.2021 № 800 «Деякі питання підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників»;
- Концепції загальної середньої освіти (12-річна школа);
- Концепції Нової української школи;
- Положення про атестацію педагогічних працівників (наказ МОН України від 09.09.2022 р. № 805)

– Національної стратегії із створення безбар'єрного простору в Україні на період до 2030 року.

Мета підвищення кваліфікації полягає у розвитку професійних компетентностей учителів-дефектологів, необхідних для ефективної роботи з дітьми з ООП в інклюзивному освітньому середовищі відповідно до існуючого нормативно-правового забезпечення, для розв'язання складних задач і практичних проблем спеціальної освіти з метою корекції і компенсації порушень психофізичного розвитку осіб з особливими освітніми потребами різних вікових груп, для партнерської взаємодії з учасниками освітнього процесу, участі у створенні безпечного та інклюзивного освітнього середовища, ефективного використання цифрових технологій та технологій дистанційного навчання в освітньому процесі дітей з ООП.

Цільова група: вчителі-дефектологи (логопеди, олігофренопедагоги, тифлопедагоги, сурдопедагоги).

Обсяг програми: 30 год (1 кредит ЄКТС)

Форма реалізації Програми: – денна/дистанційна/змішана форма.

Графік навчального процесу: одна сесія 30 годин (упродовж тижня, по шість годин щоденно з можливістю подальшої підтримки асистентів учителів через дистанційне навчання за планом програми.

Строки реалізації Програми: упродовж тижня (5 робочих днів).

Кількість слухачів у групі: 40 осіб.

Вимоги до рівня осіб, що можуть опановувати програму: асистенти вчителів закладів освіти, які працюють на посаді і здобули освітній рівень бакалавра, спеціаліста, магістра тощо.

Вартість освітніх послуг: на договірних умовах.

Місце реалізації Програми: Навчально-науковий центр підвищення кваліфікації ДВНЗ «Ужгородський національний університет» та за місцем знаходження замовника. Якщо підвищення кваліфікації відбувається за місцем замовника то проводиться організація трансферу за кошти замовника.

Документ, що видається за результатами підвищення кваліфікації.За результатами опанування програми особи, які пройшли повне навчання отримують свідоцтво, в якому зазначається змістові напрями навчального плану освітньої програми та обсяг навчальних годин, яке дозволяє здійснювати професійну діяльність у закладі загальної середньої освіти за посадою «вчитель-дефектолог», «вчитель спеціальної освіти», «логопед», упродовж кожного року підвищувати кваліфікаційний рівень відповідно Положення про атестацію педагогічних працівників (наказ МОН України від 09.09.2022 р. № 805)

Розробники програми: Навчально-науковий центр підвищення кваліфікації ДВНЗ "УжНУ"

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

Програма передбачає розв'язання таких завдань:

удосконалення умінь здійснювати діяльність відповідно до законодавчої бази у сфері інклюзивної та спеціальної освіти, нормативно-правових документів, що регламентують основні ролі, завдання та кваліфікаційні характеристики вчителя-дефектолога;

підвищення обізнаності щодо форм, методів, засобів, способів, механізмів педагогічної підтримки в освітньому процесі здобувачів освіти з ООП;

розширення знань про особливості розвитку дітей з особливими освітніми потребами (основи спеціальної педагогіки) та особливості їх навчання й виховання в умовах інклюзивного освітнього середовища;

удосконалення здатності надавати додаткову підтримку в освітньому процесі здобувачам з особливими освітніми потребами;

удосконалення здатності ефективно використовувати можливості цифрових технологій та дистанційного навчання, оперувати ними в умовах інклюзивного навчання;

удосконалення вмінь партнерської взаємодії з учасниками освітнього процесу, в тому числі сумісної професійної діяльності та співробітництва;

удосконалення здатності до навчання й ефективного планування своєї професійної діяльності;

Напрями підвищення кваліфікації: формування у вчителів-дефектологів професійних компетентностей: вміння використовувати різноманітні навчальні підходи з урахуванням індивідуальних особливостей дітей з ООП та координувати спільну діяльність із командою фахівців задля забезпечення ефективного інклюзивного освітнього процесу; використання цифрових технологій та технологій дистанційного навчання зазначеної категорії дітей.

Навчальний план за денною формою навчання розрахований на 30 годин (1 кредит) та складається з п'яти модулів:

Модуль 1. Соціально-гуманітарний (4 год / 0,1 кредита);

Модуль 2. Професійний (6 год / 0,2 кредита);

Модуль 3. Фаховий (16 год / 0,5 кредита);

Модуль 4. Організаційно-контрольний (2 год / 0,1 кредита);

Модуль 5. Самостійної роботи (2 год / 0,1 кредита).

Соціально-гуманітарна підготовка розвиває творче мислення вчителів-дефектологів, підвищує рівень соціально-політичних, філософських, соціологічних і психолого-педагогічних знань, сприяє вдосконаленню володіння науковим категорійним та понятійним апаратом сучасної педагогічної науки.

Слухачі мають змогу отримати уявлення про освіту як соціальний інститут, шляхи розвитку громадянських компетентностей особистості, тенденції патріотичного виховання в умовах суспільних змін, набути знання із сучасних соціально-психологічних і педагогічних проблем виховання дітей

Фахова підготовка сприяє розвитку системи професійних компетентностей учителів-дефектологів щодо ефективної роботи з дітьми з ООП

в спеціальному та інклюзивному освітньому середовищі, забезпечується проведенням лекційних, семінарських, практичних занять, тренінгів, педагогічної практики, змістовне наповнення яких відповідає сучасним досягненням освіти і науки.

Усі модулі в поєднанні визначають зміст професійної компетентності асистентів учителів.

Перелік компетентностей, що набуваються/удосконалюються

Загальні компетентності:

1. Компетентність у сфері концептуальних засад інклюзивної освіти (знання та розуміння концепцій і принципів інклюзивної освіти.
2. Здатність працювати в команді.
3. Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях.
4. Компетентність у сфері організації інклюзивного освітнього середовища. Здатність генерувати нові ідеї, творчо підходити до вирішення професійних завдань в інклюзивному освітньому середовищі (креативність).
5. Здатність до ефективної міжособистісної взаємодії з колегами, дітьми та їхніми батьками в інклюзивному освітньому середовищі.

Фахові компетентності:

1. Усвідомлення сучасних концепцій і теорій функціонування, обмеження життєдіяльності, розвитку, навчання, виховання і соціалізації осіб з особливими освітніми потребами.
2. Здатність планувати та організовувати освітньо-корекційну роботу з урахуванням структури та особливостей порушення (інтелекту, мовлення, слуху, зору, опорно-рухових функцій тощо), актуального стану та потенційних можливостей осіб із особливими освітніми потребами.
3. Здатність реалізовувати ефективні корекційно-освітні технології у роботі з дітьми, підлітками, дорослими з особливими освітніми потребами, доцільно обирати методичне й інформаційно-комп’ютерне забезпечення.
4. Здатність працювати в команді, здійснювати комплексний корекційно-педагогічний, психологічний та соціальний супровід дітей з особливими освітніми потребами, в тому числі з інвалідністю в різних типах закладів.
5. Здатність до організації безпечного і здоров’язбережувального освітнього середовища, у тому числі інклюзивного освітнього середовища. Здатність дотримуватися вимог до організації корекційно-розвивального освітнього середовища.
6. Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.

Програмні результати навчання

1. Організовувати освітній процес та підтримку дітей з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивного навчання, спираючись на використання теоретичних знань і практичних умінь, отриманих під час вивчення курсу.

2. Створювати сприятливі умови для взаємодії дітей в умовах інклюзивної освіти.

3. Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування, обмеження життєдіяльності у контексті професійних завдань

4. Планувати освітньо-корекційну роботу на основі результатів психологопедагогічної діагностики осіб з особливими освітніми потребами з врахуванням їхніх вікових та індивідуально-типологічних відмінностей

5. Здійснювати спостереження за дітьми з психофізичними порушеннями (інтелекту, мовлення, зору, слуху, опорно-рухових функцій тощо), реалізовувати корекційно-педагогічну роботу з урахуванням їхніх психофізичних, вікових особливостей, індивідуальних освітніх потреб, можливостей та здібностей.

6. Застосовувати у професійній діяльності знання про методики, технології, форми і засоби реабілітації та корекційно-розвивального навчання дітей з особливими освітніми потребами.

7. Аргументувати, планувати та надавати психолого-педагогічні та корекційно-розвиткові послуги (допомогу) відповідно до рівня розвитку і функціонування, обмеження життєдіяльності дитини з особливими освітніми потребами.

8. Застосовувати у професійній діяльності сучасні універсальні та спеціалізовані інформаційні системи та програмні продукти; бібліотечні ресурси та технології, зокрема електронні; спеціальну апаратуру та інструменти. РН17. Мати навички самостійного навчання та пошуку необхідної інформації.

Форма підвищення кваліфікації. Очна, заочна, дистанційна відповідно до формату курсів і робочого навчального плану.

Форми реалізації програми. Навчальні заняття за програмою курсу проводяться – засобами лекційного викладу матеріалу (тематична лекція, інструктивна лекція, інтерактивна лекція з елементами панельної дискусії, лекція-презентація, проблемна лекція, лекція-дискусія, лекція-прес-конференція, лекція з елементами практичного заняття), практичних занять (тренінгів, майстер-класів, моделювання освітньої діяльності, круглих столів, дискусій, тренувальних вправ, самостійної роботи у вигляді моніторингу та оцінки результатів пропонованих освітніх змін, тестів).

Самостійна робота слухачів передбачає завдання, спрямовані на вивчення нормативно-правових актів та інструктивно-методичних листів, актуальних питань щодо організації інклюзивного освітнього процесу в закладі освіти.

У програмі передбачається підготовка й захист підсумкової роботи (випускна робота, творчий проєкт) з питань предметно-наукової та методичної підготовки за фахом.

На етапі завершення навчання за Програмою слухачі складають підсумковий тест, який складається з 30 тестових завдань, одне тестове завдання оцінюється в 1 бал. Максимальна кількість балів, яку можуть отримати учасники – 30 балів. Прохідний бал – 20 балів.

Учасники, які успішно склали тест та виконали підсумкову роботу отримують свідоцтво про підвищення кваліфікації асистента вчителя інклюзивного навчання.

НАВЧАЛЬНИЙ ПЛАН
програми підвищення кваліфікації
учителів-дефектологів (логопеди, олігофренопедагоги, тифлопедагоги, сурдопедагоги)
(1 кредит, 30 годин)

№ з/п	Напрямок	Розподіл годин				
		кредити	Усього (годин)	Лекції	Практичні заняття., пед.практика	Сам.роб.
I.	**СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНИЙ МОДУЛЬ**	**0,1**	**4**	**2**	**2**	**-**
	Інваріантна частина		**4**	**2**	**2**	**-**
	Варіативна частина					
II.	**ПРОФЕСІЙНИЙ МОДУЛЬ Професійний розвиток вчителів-дефектологів в умовах реформування освіти**	**0,2**	**6**	**4**	**2**	**-**
	Інваріантна частина		**6**	**4**	**2**	**-**
	Варіативна частина		**2**		**2**	
III	**ФАХОВИЙ МОДУЛЬ**	**0,5**	**16**	**6**	**8**	**2**
	Інваріантна частина		**16**	**6**	**8**	**2**
	3.1. Переваги та існуючі виклики впровадження інклюзивної освіти		**2**	**2**		
	3.2. Категорія особливих освітніх потреб дитини з ООП: загальна характеристика вірогідного прояву, ступінь прояву, рівень підтримки.		**2**	**2**	**-**	
	3.3. Сутність та принципи корекційно – розвиткової роботи в умовах інклюзивного навчання		**4**	**2**	**2**	
	3.4. Індивідуалізація освітньої траєкторії для дитини з особливими освітніми потребами та забезпечення її додаткових потреб в освітньому процесі		**4**	**-**	**2**	**2**
	3.5. Використання цифрових технологій та дистанційного навчання під час інклюзивного навчання		**2**		**2**	
	3.6. Педагогічна практика		**2**		**2**	
	Варіативна частина		**4**		**4**	
	Командний підхід як необхідна умова забезпечення якісної освіти в інклюзивному класі					
	Стратегії підтримки дітей з інтелектуальними порушеннями/порушеннями мовлення в інклюзивному освітньому середовищі					
IV	**ОРГАНІЗАЦІЙНО-КОНТРОЛЬНИЙ МОДУЛЬ.**	**0,1**	**2**		**2**	
V.	**МОДУЛЬ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ**	**0,1**	**2**	**-**	**-**	**2**
	УСЬОГО:	**1**	**30**	**10**	**16**	**4**

Список рекомендованої літератури

Основна література

1. Диференційоване викладання в інклюзивному навчальному закладі: навчально-методичний посібник / Таранченко О.М., Найда Ю.М. Під заг. ред. Колупаєвої А.А. К.: Видавнича група "А.С.К.", 2012. 124 с.

2. Колупаєва А.А., Данілавічютє Е.А., Литовченко С.В. Професійне співробітництво в інклюзивному навчальному закладі : навч.-метод. посібник. Київ : Видавнича група «А.С.К.», 2012. 192 с.

3. Миронова С.П. Педагогіка інклюзивної освіти : навчально-методичний посібник. Кам'янець-Подільський, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2016. 164 с.

4. Навчання дітей з особливими освітніми потребами в інклюзивному середовищі: навч.-метод. посіб. / А.А. Колупаєва, О.М. Таранченко. Харків: Видавництво "Ранок", 2019. 304 с.

5. Нова українська школа: порадник для вчителя / за заг. ред. Н.М. Бібік. Київ: Літера ЛТД, 2019. 208 с.

6. Організаційно-методичні засади діяльності інклюзивно-ресурсних центрів: навчально-методичний посібник / Порошенко М.А. та ін. К.: 2018. 252 с.

7. Миронова С.П., Буйняк М.Г. Професійна діяльність та особистість корекційного педагога : навчальний посібник. Кам'янець-Подільський, 2020. 113 с.

8. Миронова С.П., Буйняк М.Г., Гаяш О.В. Методика проведення корекційно-розвиткових занять з дітьми з порушеннями пізнавальної діяльності: навчальний посібник. Кам′янець-Подільський: Кам′янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2022. 172 с.

9. Сучасні засоби ІКТ підтримки інклюзивного навчання: навчальний посібник / За заг. ред. Носенко Ю.Г. Полтава: ПУЕТ, 2018. 261 с.

10. Універсальний дизайн в освіті: посібник / Під заг. ред. Софій Н.З. К.: ТОВ "Видавничий дім "Плеяди", 2015. 76 с.

Електронні ресурси

11. Електронна бібліотека Всеукраїнського фонду "Крок за кроком". URL: www.ussf.kiev.ua

12. Освіта дітей з особливими потребами / Сайт МОН України. URL: https://mon.gov.ua/ua/tag/dityam-z-osoblivimi-potrebami

13. Публікації Українського інституту розвитку освіти. - Режим доступу: https://uied.org.ua/publikaczii/

14. ЮНІСЕФ в Україні. URL: https://www.unicef.org/ukraine/